

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2025-05-09

Diarienummer 2025-5600

Handläggare

Carl-Johan Skredsvik

Telefon: 031-368 39 14

E-post: carl-johan.skredsvik@miljo.goteborg.se

Yttrande till Klimat- och näringslivsdepartementet över remiss Tillsyn och kontroll inom miljöbalkens område, KN2025/00591

Förslag till beslut

Miljö- och klimatanmänden skickar yttrande över remiss Tillsyn och kontroll inom miljöbalkens område i enlighet med tjänsteutlåtandets bilaga 1, till Klimat- och näringslivsdepartementet.

Sammanfattning

Promemorians förslag syftar till att ytterligare anpassa och komplettera nationella bestämmelser inom miljöbalkens tillämpningsområde till EU:s marknadskontrollförordning och EU:s kontrollförordning, för att skapa möjlighet till mer flexibel och ändamålsenlig fördelning av tillsyns- och kontrollansvar mellan statliga och kommunala myndigheter och att effektivisera kommuners tillsyn och kontroll.

Promemorians främsta förslag är:

- Statliga tillsynsmyndigheter ska ges möjlighet att överta tillsynsansvaret från kommunen på kommunens begäran.
- En kommun ska, efter överenskommelse med marknadskontrollmyndigheten, ges möjlighet att utföra ytterligare marknadskontrolluppgifter inom vissa områden.
- Myndigheter som utför marknadskontroll ska ges möjlighet att kunna begära kostnadsfria prover av kemiska produkter, biotekniska organismer och varor.
- Enhetlig reglering för myndigheternas rätt att få ersättning för provtagning och analys, köp under dold identitet (testköp) av kemiska produkter, biotekniska organismer och varor i samband med tillsynen enligt miljöbalken och kontroll enligt EU:s marknadskontrollförordning och EU:s kontrollförordning.
- Regeringen ska få meddela föreskrifter om hur kommunerna ska planera, genomföra och utvärdera tillsynen enligt miljöbalken, inklusive kontroll enligt EU:s marknadskontrollförordning och EU:s kontrollförordning.

Miljöförvaltningen ställer sig i grunden positiv till förslagen, då vi bedömer att de kan förenkla den kommunala tillsynen och kontrollen samt förbättra kostnadstäckningen och göra den mer enhetlig mellan tillsynsmyndigheterna.

Vi ser begränsningar i förslaget om att kommunerna ska kunna ingå tidsbegränsad överenskommelse med marknadskontrollmyndigheten om att utföra ytterligare marknadskontrolluppgifter. Vi bedömer att planering och resurssättning av vårt tillsynsarbete blir svårare, om en överenskommelse blir begränsad till allt för snäv tidsperiod och det dessutom finns risk att det extra marknadskontrolluppdraget inte förlängs eller dras tillbaka.

Det blir också svårare att motivera att resurser läggs på att bygga upp eller bevara den särskilda kompetens och förutsättningar som krävs för att utföra extra marknadskontrolluppgifter. Det administrativa arbete som en kommunal förvaltning får vid en tidsbegränsad överenskommelse bedömer vi som betydande gällande både planering och kostnader. Dessa kan inte kompenseras med tillsynsavgifter.

Upplägget med att endast vissa kommuner får ansvar att utföra extra marknadskontrolluppgifter, kan innebära att marknadskontrollen över landet inte blir jämnt fördelad. Det kan leda till konkurrensfördelar för verksamheter som finns i kommuner där marknadskontroll sker i mindre omfattning. Detta kan uppstå särskilt om marknadskontrollmyndigheten inte kommer att ha tillräckliga resurser och möjligheter att utföra motsvarande marknadskontroll i de kommuner som väljer att inte ingå överenskommelse om, eller saknar resurser att utföra de extra marknadskontrolluppgifterna.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Miljöförvaltningen bedömer att förslagen som framförs i promemorian kommer att få begränsad negativ påverkan ur den ekonomiska dimensionen, för enskilda, stadens förvaltningar och bolag och övriga berörda aktörer.

För miljöförvaltningens del, bedömer vi att förslagen främst kommer att få positiv ekonomisk påverkan, då det exempelvis föreslås att förvaltningen ska få möjlighet att kunna begära kostnadsfria prover samt rätt till ersättning för provtagning och analys vid kontroll.

Att ingå tidsbegränsad överenskommelse med marknadskontrollmyndigheten om att utföra ytterligare marknadskontrolluppgifter bedömer vi medför merkostnader ifall specialkompetens endast behövs för tidsbegränsade uppdrag. Det administrativa arbete som följer med tidsbegränsade överenskommelser bedömer vi också medföra ökade kostnader, exempelvis för beslut om förändrad tillsynstaxa, beslut om övertagande av kontrolluppgifter och avtalsskrivningar.

Bedömning ur ekologisk dimension

Miljöförvaltningen bedömer att förslagen väntas inverka positivt på stadens ekologiska förhållande, genom att förslagen syftar till att öka enhetlighet och effektivitet i myndigheternas tillsyn enligt miljöbalken och kontroll enligt EU:s marknadskontrollförordning och kontrollförordning. En ökad tillsyn av att verksamheter som påverkar miljön och människors hälsa samt att kontroll av kemiska produkter och varor uppfyller gällande produktkrav, bör leda till positiva konsekvenser för miljön genom minskad förekomst av farliga produkter på marknaden.

Bedömning ur social dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bilagor

1. Yttrande över remiss Tillsyn och kontroll inom miljöbalkens område, KN2025/00591
2. Promemoria Tillsyn och kontroll inom miljöbalkens område

Ärendet

Klimat- och näringslivsdepartementet har gett Göteborgs Stad möjlighet att yttra sig över remiss Promemoria om tillsyn och kontroll inom miljöbalkens område, Stadsledningskontoret, KN2025/00591, för besvarande senast den 9 juni 2025.

Stadsledningskontoret har översänt remissen till miljö- och klimatnämnden för direkt besvarande till departementet.

Miljöförvaltningen har bedömt förslagen i remissen och tagit fram förslag till yttrande som redovisas i tjänsteutlåtandets bilaga 1.

Beskrivning av ärendet

Promemorian innehåller förslag till nya och ändrade bestämmelser i miljöbalken, miljötillsynsförordningen (2011:13) och förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken.

Förslagen syftar till att ytterligare anpassa och komplettera nationella bestämmelser inom miljöbalkens tillämpningsområde till EU:s marknadskontrollförordning och EU:s kontrollförordning, att skapa möjlighet till mer flexibel och ändamålsenlig fördelning av tillsyns- och kontrollansvar mellan statliga och kommunala myndigheter och att effektivisera kommuners tillsyn och kontroll.

Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Promemorians förslag

Promemorians främsta förslag är:

- **Statliga tillsynsmyndigheter (Länsstyrelsen eller annan statlig myndighet som kan vara bättre lämpade att ta över tillsynsansvaret) ska ges möjlighet att överta tillsynsansvaret från kommunen på kommunens begäran.**

Enligt gällande lagstiftning kan ansvar för tillsyn endast flyttas från en statlig tillsynsmyndighet till en kommun. Det omvända är inte möjligt, även om det kan vara motiverat, och det finns risk att tillsyn inte utförs i tillräcklig omfattning.

Denna möjlighet ska inte enbart vara begränsad till länsstyrelserna, utan även omfatta andra statliga myndigheter som kan vara bättre lämpade att ta över tillsynsansvaret för den aktuella frågan. Tillsyn som kan överlämnas kan exempelvis vara tillsyn av förorenade områden, särskilt komplexa anmälningspliktiga verksamheter som kräver specialistkompetens eller andra områden där tillsynsvägledning inte räcker för att tillsyn ska kunna genomföras effektivt och på en tillräcklig nivå utifrån både omfattning och kompetens. Det kan också gälla tillsynsobjekt som sträcker sig över flera kommuner

Överlåtelsen ska dock inte gälla den kontroll enligt EU:s kontrollförordning och EU:s marknadskontrollförordning som kommunerna gör inom miljöbalkens tillämpningsområde.

- **En kommun ska, efter överenskommelse med marknadskontrollmyndigheten, ges möjlighet att utföra ytterligare marknadskontrolluppgifter inom vissa områden.**

Idag utförs marknadskontroll enligt EU:s marknadskontrollförordning av statliga myndigheter och kommuner. De centrala statliga myndigheterna är utpekade som marknadskontrollmyndigheter och har det formella ansvaret för marknadskontrollen av produkter och varor som säljs i Sverige och att kraven är uppfyllda i alla led i distributionskedjan. När det gäller kemiska produkter och varor är

Kemikalieinspektionen utpekad som marknadskontrollmyndighet. Kommunerna är inte utpekade som marknadskontrollmyndighet men har enligt svensk lagstiftning fått ett visst kontrollansvar enligt EU:s marknadskontrollförordning för kemiska produkter och varor. Kontrollansvaret är idag begränsat till aktörer inom distributörsledet och till vissa produktkrav samt enklare granskning av att kemiska produkter, varor och dess förpackningar uppfyller krav i unionslagstiftningen. Det gäller information vid tillhandahållande på marknaden, innehållsförteckning, märkning och utformning av förpackningar.

Promemorian tar upp att kommunernas begränsade kontroll i vissa fall kan leda till viss ineffektivitet i tillsynen, vilket kan vara negativt för både kommuner och den som kontrolleras. Exempelvis kan kommunerna behöva överlämna tillsynsärendet till Kemikalieinspektion för vidare handläggning om konstaterade brister ligger utanför kommunens ansvar.

Enligt promemorian bör eller ska inte marknadskontrollmyndighetens ansvar kunna överlämnas till någon annan myndighet. Det är heller inte lämpligt att kommunerna får utökat kontrollansvar genom att de utses till marknadskontrollmyndigheter. Regeringen har sedan tidigare, på grund av att marknadskontrollmyndigheterna har ett omfattande ansvar för att säkerställa att produkter uppfyller de unionsrättsliga kraven, bedömt att det endast bör finnas en marknadskontrollmyndighet för varje behörighetsområde. Därför har de utsett de statliga myndigheterna för detta. I promemorian framförs att det enligt EU:s marknadskontrollförordning, finns möjlighet för en marknadskontrollmyndighet att utöva sina befogenheter med hjälp av andra myndigheter.

För att skapa ett mer flexibelt regelverk och mer effektiv kontroll föreslås att det införs en möjlighet för kommuner att ingå tidsbegränsad överenskommelse med marknadskontrollmyndigheten. Ytterligare marknadskontrolluppgifter ger möjlighet att ta till vara kompetens inom området. Vissa kommuner kan ha aktuell kompetens tack vare att de enligt tidigare bestämmelser gjort produktkontroll.

Marknadskontrollmyndigheten ska vid bedömning om överenskommelsen kan ingås, bland annat beakta kommunens förutsättningar att utföra kontrollerna och marknadskontrollmyndighetens förutsättningar att ge effektiv tillsynsvägledning.

- **Myndigheter som utför marknadskontroll ska ges möjlighet att kunna begära kostnadsfria prover av kemiska produkter, biotekniska organismer och varor.**
- **Enhetlig reglering för myndigheternas rätt att få ersättning för provtagning och analys, köp under dold identitet (testköp) av kemiska produkter, biotekniska organismer och varor i samband med tillsynen enligt miljöbalken och kontroll enligt EU:s marknadskontrollförordning och EU:s kontrollförordning.**

- **Regeringen ska få meddela föreskrifter om hur kommunerna ska planera, genomföra och utvärdera tillsynen enligt miljöbalken, inklusive kontroll enligt EU:s marknadskontrollförordning och EU:s kontrollförordning.**

Förvaltningens bedömning

Miljöförvaltningen välkomnar förslag på åtgärder och förändringar som har till syfte att effektivisera och förenkla kommunala tillsyn och kontroll samt förbättra kostnadstäckningen och göra den mer enhetlig mellan tillsynsmyndigheterna.

Vi ställer oss därför positiva till förslaget om att ge oss möjlighet att överlämna viss kommunal tillsyn enligt miljöbalken till en statlig tillsynsmyndighet, om behovet skulle uppstå och vi begär det.

Vi ser också positivt på att vi ska få möjlighet att begära kostnadsfria prover av kemiska produkter, biotekniska organismer och varor vid marknadskontroll samt att rätten till ersättning för omkostnader vid tillsyn enligt miljöbalken och kontroll enligt EU:s marknadskontrollförordning och EU:s kontrollförordning utökas. Förslaget om att regeringen också ska ges möjlighet att meddela föreskrifter om hur kommunen ska planera, genomföra och utvärdera tillsynen enligt miljöbalken och kontrollen enligt EU:s marknadskontrollförordning och EU:s kontrollförordning, tror vi också kan bidra till att tillsynen blir mer enhetlig mellan kommunerna och göra den mer effektiv samt att mer tillsyn blir gjord.

Vad gäller förslaget om att vi ska kunna ingå överenskommelse om att utföra ytterligare marknadskontrolluppgifter med marknadskontrollmyndigheten, ser vi också att det finns fördelar och att det finns möjlighet till att effektivisera marknadskontrollen samt förbättra kostnadstäckningen. Om vi skulle få möjlighet att genomföra marknadskontroll mot primärleverantörer och inte vara begränsade till enbart detaljister, skulle risken minska att påbörja tillsyn som vi inte har möjlighet att slutföra. Det är inte alltid känt i förväg om en enskild verksamhet är primärleverantör eller återförsäljare av en produkt eller vara. Under handläggningen kan det ibland framkomma att tillsynsansvaret ligger på Kemikalieinspektionen och ärendet behöver då överlämnas till dem. Det tydliggör också att vi inte behöver lägga tid på att utreda verksamhetens roll för varje enskild produkt eller vem som har tillsynsansvar i ärendet. Tid som inte sällan är obetydlig och riskerar att ge onödig eller skev belastning på vissa verksamheter genom att högre tillsynsavgifter behöver tas ut där förhållandet inte är känt, jämfört där det på förhand är känt.

Vi ser dock att förslaget om att överenskommelserna ska vara tidsbegränsade kan göra det svårare för kommunerna att planera och resurssätta tillsynen. Om överenskommelsen blir begränsad i allt för snäv tidsperiod och det dessutom finns risk att det extra marknadskontrolluppdraget inte förlängs, bedömer vi att det kan bli svårare för kommunerna att motivera att resurser läggs på att bygga upp eller bevara den särskilda kompetens och förutsättningar som krävs för att utföra kontrollen.

Av promemorian framgår det heller inte hur processen för att ingå överenskommelse med marknadskontrollmyndigheten kommer att se ut och det går därför inte avgöra hur tidskrävande det arbetet i sig kan bli för oss; eller hur stor framförhållning som kan komma att krävas. Det är också tydligt att processen om att ingå en överenskommelse med marknadskontrollmyndigheten måste föregås av ett beslut från kommunfullmäktige, då det innebär ett tillsynsuppdrag som ligger utanför det som åläggs den kommunala

tillsynsmyndigheten. Denna process kan vara tidskrävande och kräva framförhållning, vilket kan göra det mindre motiverat för kommunerna att lägga tid på om processen behöver göras om för varje ny överenskommelse och om tidsperioden för överenskommelserna blir allt för korta.

Upplägget med att endast vissa kommuner får ansvar att utföra extra marknadskontrolluppgifter befarar vi också kunna leda till att marknadskontrollen över landet inte kommer bli jämnt fördelad. Det kan dessutom leda till konkurrensfördelar för verksamheter som finns i kommuner där marknadskontroll sker i mindre omfattning. Detta kan framför allt uppstå om marknadskontrollmyndigheten inte kommer att ha tillräckliga resurser och möjligheter att utföra motsvarande marknadskontroll i de kommuner som väljer att inte ingå överenskommelse om, eller saknar resurser att utföra de extra marknadskontrolluppgifterna.

Maria Jacobsson

Peter Berntsson

Direktör

Avdelningschef